Artykuł FirstView (*po recenzji, po poprawkach, przed ostatecznym formatowaniem*).

Studia Historiae Scientiarum 2026. DOI: 10.4467/2543702XSHS.26.025.22714. CC BY 4.0.

RAPORT ON THE ACTIVITY OF THE PAU COMMISSION ON THE HISTORY OF SCIENCE | ***SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI HISTORII NAUKI PAU***

Michał Kokowski

ORCID 0000-0002-5389-9051

Instytut Historii Nauki PAN (Warszawa–Kraków, Polska)
Komisja Historii Nauki PAU (przewodniczący)
michal.kokowski@gmail.com

Sprawozdanie z działalności Komisji Historii Nauki PAU w roku 2025/2026

Abstrakt

Omówiona została działalność Komisji Historii Nauki PAU w roku akademickim 2025/2026.

Przedstawiono spisy: posiedzeń naukowych, konferencji, sesji i seminariów naukowych oraz nowych publikacji.

Słowa kluczowe: *Polska Akademia Umiejętności, Komisja Historii Nauki PAU, rok 2025/2026*

INFORMACJA O PUBLIKACJI	Studia Historiae Scientiarum	e-ISSN 2543-702X ISSN 2451-3202		BRYLANTOWY MODEL OTWARTEGO DOSTĘPU
Kokowski, Michał 2026: Sprawozdanie z działalności KHN PAU w 2025/2026 r. *Studia Historiae Scientiarum* (*FirstView Article*). DOI: 10.4467/2543702XSHS.26.025.22714.				
OTRZYMANO: 10.09.2026 ZAAKCEPTOWANO: 19.09.2025 OPUBLIKOWANO ONLINE: 15.10.2026		POLITYKA ARCHIWIZOWANIA OPEN POLICY FINDER	LICENCJA	Crossref
WWW	https://ojs.ejournals.eu/SHS/; https://pau.krakow.pl/Studia-Historiae-Scientiarum/archiwum			

The Activity Report of the PAU Commission on the History of Science in 2025/2026

Abstract

The activity of the PAU Commission on the History of Science in the academic year 2025/2026 was discussed.

Lists of scientific meetings, conferences, scientific sessions and seminars as well as new publications were presented.

Keywords: *Polska Akademia Umiejętności, Polish Academy of Arts and Sciences, PAU Commission on the History of Science, 2025/2026*

I. Posiedzenia naukowe Komisji

W roku akademickim 2025/2026 Komisja zorganizowała 19 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

1) prof. dr hab. Michał Kokowski (IHN PAN), *Transparenty model ewaluacji i doskonalenia czasopism naukowych Pracowni Naukoznawstwa IHN PAN (czasopisma z historii i historii nauki)* [15 października 2025 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
2) dr hab. Marcin Krasnodębski, prof. PAN (IHN PAN), Zapomniana szkoła niemieckiego naukoznawstwa: Grupa Starnberska i jej wizja historia oraz przyszłości nauki (1970–1985) [22 października 2024 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
3) dr hab. Wiesław Wójcik, prof. UJD (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie), Fenomen wspólnot badawczych w ramach polskiej szkoły matematycznej [9 listopada 2025 (posiedzenie online)].
4) dr hab. Marek Rembierz, prof. UŚ (Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Śląski, Cieszyn), Dociekliwość i rzetelność. Profesor Czesław Głombik (1935–2022) jako badacz historii nauki i filozofii [26 listopada 2025 (posiedzenie online)].
5) dr hab. Danuta Ciesielska, prof. PAN (IHN PAN), Matematyka w *Poradniku dla samouków* 1898–1924 [10 grudnia 2025 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
6) dr hab. Przemysław Żukowski, prof. UJ, Godności i tytuły honorowe w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie [14 stycznia 2026; posiedzenie hybrydowe: Sala im. K. Lanckorońskiej)].
7) dr hab. Maciej Zdanek, prof. UJ (Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego), Reformy Uniwersytetu Krakowskiego w XVI–XVII w. Udane i nieudane próby modernizacji uczelni [21 stycznia 2026 (posiedzenie online].
8) dr hab. Miroslaw Supruniuk (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Źródła i teraźniejszość ceremoniału akademickiego UMK [18 lutego 2026 (posiedzenie online)].
9) mgr Patrycja Szczurek (Archiwum UJ), Adam Chmiel i początek archiwistyki uniwersyteckiej [25 lutego 2026 (posiedzenie hybrydowe: Sala im. K. Lanckorońskiej)].
10) prof. dr hab. Edward Malec (UJ), Zakład Fizyki Teoretycznej w Instytucie Fizyki Uniwersytetu Śląskiego od 13 maja 1982 do 29 lutego 1984 w świetle mało znanych dokumentów z archiwów SB i z prasy podziemnej [18 marca 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)].
11) dr Mateusz Hübner (IHN PAN), Między odbudową a destrukcją – jaką rolę odegrały władze II Rzeczypospolitej w nauce polskiej? [25 marca 2026 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
12) dr Bernadeta Wilk (Archiwum Nauki PAN i PAU), Listy Bronisława Piłsudskiego do krakowskich językoznawców [8 kwietnia 2026].

13) dr hab. Sylwia Konarska-Zimnicka, prof. UJK (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Od horoskopu/ów do diagnozy: warsztat badawczy średniowiecznego jatromatematyka [22 kwietnia 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)].
14) dr Olga Gaidai (Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego), prof. dr hab. Tadeusz Srogosz (Instytut Historii), Kreowanie „ojców" dyscyplin naukowych w Związku Radzieckim: casus epidemiologii [29 kwietnia 2026 (posiedzenie online)].
15) dr Adam Korczyński (Archiwum Nauki PAN i PAU), O znaczeniu archiwalnych spuścizn uczonych z zasobu Archiwum Nauki PAN i PAU dla rozwoju współczesnych badań naukowych – wybór zagadnień [20 maja 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)]
16) prof. dr hab. Andrzej-Kajetan Wróblewski, Historia fizyki w Polsce w Poradniku dla samouków Mariana Smoluchowskiego [27 maja 2026 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
17) prof. dr hab. Izabella Wagner (URMIS, IHSS, Université de Paris Cité), Kwestia dziedziczności zawodowej i analiz karier w długim trwaniu (wielopokoleniowo) – na przykładzie rodziny Margolisów (od Izraela Margolisa poprzez Aleksandra Margolisa i Annę Markson - Margolis – do Aliny Margolis-Edelman) [10 czerwca 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)].
18) dr Sławomir Florjan, Dr Bartłomiej Kajdas (Centrum Edukacji Przyrodniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego), Etykiety obiektów z geologicznych zbiorów naukowych zgromadzonych w CEP UJ w kontekście historii geologii i historii Uniwersytetu Jagiellońskiego [17 czerwca 2026 (posiedzenie online)].
19) dr hab. Wioletta Miśkiewicz (CNRS alumni, Archives Henri Poincaré Nancy / Strasbourg, Archives Husserl ENS / Paryż), Teoria artefaktów Twardowskiego jako propedeutyka nauk humanistycznych [24 czerwca (posiedzenie online)].

II. Konferencje naukowe Komisji

W roku akademickim 2025/2026 Komisja Historii Nauki PAU organizowała lub współorganizowała dwie konferencje.

1) **Konferencja *Różne oblicza intrygującej postaci: Stanisław Staszic w 200-lecie śmierci*** (23–24 września 2026) [ONLINE]

Organizatorzy konferencji: Komisja Historii Nauki PAU; Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN.

Komitet Naukowo-Organizacyjny: prof. dr hab. Michał Kokowski.

Program konferencji

23 września 2026

10:00–10:05	Michał Kokowski (IHN PAN, Kraków-Warszawa), Specyfika konferencji (*rozumienie biografii Stanisława Staszica i treści jego publikacji oraz związki Stanisława Staszica z różnymi regionami Polski*).
10:05–10.35	Józef Olejniczak (Muzeum Ziemi Nadnoteckiej, Trzcianka), Stanisław Staszic – zarys biografii.
10:40–11:10	ks. Stanisław Janeczek (KUL, Lublin). O Staszicu bez Staszica.
11:15–11:45	Marek Rembierz (Uniwersytet Śląski, Cieszyn), Elementy filozofii społecznej Stanisława Staszica.
11:50–12:20	Tadeusz Sznajderski (Gdańsk), Stanisław Staszic a Bóg-natura-człowiek-społeczeństwo.

12:25–12:55	Joanna Nowak (IS PAN, Warszawa), Rasa-naród-państwo w wizji podziałów świata społecznego Stanisława Staszica.
13:00–13:30	Tomasz Matlęgiewicz (Gorzów), Słowianofilstwo i patriotyzm Stanisława Staszica.
13:35–14:05	Joanna Schiller-Walicka (IHN PAN, Warszawa), Edukacja w służbie państwa. Koncepcje oświatowe Stanisława Staszica.
14:10–14:40	Agata Roćko, Marlena Olechowska (Zespół Literatura a Glottodydaktyka, IBL PAN, Warszawa), Od retoryki do dydaktyki. Stanisława Staszica koncepcja języka jako narzędzia formowania nowoczesnego obywatela (perspektywa metodyczna).
14:45–15:15	Jacek Wójcicki (IBL PAN, Warszawa), Stanisław Staszic (jakimś) poetą był.
15:15	Dyskusja i podsumowanie sesji.

24 września 2026

9:30–10:00	Maria Stinia (UJ, Kraków), Stanisław Staszic a Uniwersytet Krakowski i Towarzystwo Naukowe Krakowskie.
10:05–10:35	Piotr Krzywiec (ING PAN, Warszawa), Stanisław Staszic – geolog czasów przełomu.
10:40–11:10	Andrzej Wójcik (IHN PAN, Warszawa), „Epoki natury", w tłumaczeniu Stanisława Staszica, w świetle nowych badań.
11:15–11:45	Rafał Zadak (Kier. Działu Geologicznego, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka), Stanisław Staszic i jego związki z wielicką kopalnią soli.
11:50–12:20	Cezary Jastrzębski (IGiNoŚ UJK), Działalność Stanisława Staszica w regionie świętokrzyskim.
12:25–12:55	Anna Mlekodaj (Podhalańska Państwowa Uczelnia Zawodowa w Nowym Targu), Co jeszcze Stanisław Staszic odkrył w Tatrach? – O mniej oczywistymefekcie „Ziemiorództwa Karpatów"
13:00–13:30	Janusz Panasiewicz (Zamość), Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie: geneza, założenia organizacyjne i działalność (głównie do śmierci Staszica)
13:35–14:05	Michał Kokowski (IHN PAN, Kraków-Warszawa), Mity staszicowskie a różne hermeneutyki i bazy badawcze oraz historiografie nauki / wiedzy ludzkiej.
14:10	Dyskusja i podsumowanie sesji i konferencji.

2) Dickstein Forum 2026, 28–30 września 2026.

ORGANIZATORZY KONFERENCJI: Komisja Historii Nauki PAU.

Rada Naukowa: prof. dr hab. Michał Kokowski (przewodniczący); prof. dr hab. Roman Duda, prof. dr hab. Lech Maligranda (Politechnika Poznańska).

Komitet Naukowo-Organizacyjny: dr hab. Stanisław Domoradzki, prof. URz, zastępca przewodniczącego Komisji Historii Nauki PAU (kierownik); dr Małgorzata Stawiska AMS (USA), dr Marek Skarupski (Politechnika Wrocławska i Eindhoven University of Technology (Holandia)), dr Małgorzata Terepeta, prof. Politechniki Łódzkiej, redaktor „Antiquitates Mathematicae"; dr hab. Wiesław Wójcik prof. Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie.

Program konferencji

28 września 2026 (Mała Aula PAU, I piętro)

10:30	**Rozpoczęcie obrad, przywitanie uczestników** *Organizatorzy*
10:40–11:00	**Jindřich Bečvář, Martina Bečvářová** *Czech Technical University in Prague* "The Napoleon of Prague University": The Life and Manuscript Sources of Josef Ladislav Jandera (1776–1857)
11:00–11:40	**Bogumiła Klemp-Dyczek** *UMK Toruń,* O życiu Profesora Leona Jeśmanowicza (1914–1989) i jego zasługach dla środowiska matematyki toruńskiej
11:50–12:10	**Magdalena Kwiecińska** *Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem,* Samuel Dickstein w Zakopanem
12:20–12:50	**Małgorzata Terepeta** *Politechnika Łódzka,* Antiquitates Mathematicae – czasopismo PTM poświęcone historii i filozofii matematyki
13:00–14:30	**PRZERWA OBIADOWA**
14:30–15:10	**Jan Koroński** *Politechnika Krakowska,* Aktywność naukowa matematyków Politechniki Krakowskiej w zakresie historii matematyki
15:20–17:00	**PANEL DYSKUSYJNY** Prowadzą: Stanisław Domoradzki (Komisja Historii Nauki PAU, Uniwersytet Rzeszowski) i Małgorzata Terepeta (Politechnika Łódzka) W jaki sposób odróżnić artykuł naukowy z historii matematyki i nauk ścisłych od popularnonaukowego (terminologia, styl językowy, emocje, oceny, komentarze, …)?"

29 września 2026 (Sala im. Karoliny Lanckorońskiej, parter)

Konferencja „Relacje mistrz–uczeń w Polskiej Szkole Matematycznej"

(konferencję zorganizował Wiesław Wójcik)

10:00–10:30	**Wiesław Wójcik** *Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie,* Znaczenie relacji mistrz–uczeń dla budowania środowiska naukowego w Polskiej Szkole Matematycznej. Wprowadzenie do konferencji

10:30–11:00	**Roman Duda** *Uniwersytet Wrocławski*, O promocjach doktorów z matematyki i logiki matematycznej w międzywojennej Polsce (przedstawi Stanisław Domoradzki)
11:00–11:30	**Stefan Jackowski** *Uniwersytet Warszawski*, Skomplikowana relacja uczeń–mistrz na przykładzie Samuela Eilenberga i Karola Borsuka
11:30–12:00	**Anna Brożek** *Uniwersytet Warszawski*, Formalne i pozaformalne własności relacji mistrz–uczeń – na przykładzie lwowskiego środowiska naukowego
12:00–12:30	**PRZERWA KAWOWA**
12:30–13:00	**Adam Olszewski** *UPJPII*, Uniwersalne cechy relacji mistrz–uczeń: analiza logiczno-epistemiczna i jej podłoże psychologiczne
13:00–13:30	**Marek Rembierz** *Uniwersytet Śląski*, Między logiką matematyczną a ontologią. O relacjach mistrz–uczeń: Stanisław Leśniewski i Tadeusz Kotarbiński w kontekście Szkoły Lwowsko-Warszawskiej
13:30–14:00	**Stanisław Domoradzki, Małgorzata Stawiska, Mykhailo Zarichnyi** *Komisja Historii Nauki PAU / Mathematical Reviews, American Mathematical Society (Ann Arbor, USA) / Uniwersytet Lwowski, Uniwersytet Rzeszowski*, O relacjach mistrz–uczeń we Lwowie z uwzględnieniem wpisów w Księdze Szkockiej
14:00–15:30	**PRZERWA OBIADOWA**
15:30–16:00	**Jan Koroński** *Politechnika Krakowska*, Lwowska współpraca naukowa Juliusza Schaudera i Mirosława Krzyżańskiego w zakresie równań różniczkowych cząstkowych oraz jej krakowskie konsekwencje
16:00–16:30	**Ryszard Miszczyński** *Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie*, Charakterystyka relacji Stanisława Leśniewskiego do Alfreda Tarskiego
16:30–17:00	**Karolina Tytko** *Kraków*, Mentorstwo, które tworzyło idee: Steinhaus, Kac i psychologia twórczości we Lwowie
17:00–17:30	**Wiesław Wójcik,** Aleksander Rajchman, Antoni Zygmunt, Józef Marcinkiewicz – trzy pokolenia matematyków realizujących relację mistrz–uczeń
17:30–18:00	**DYSKUSJA I ZAKOŃCZENIE KONFERENCJI**

30 września 2026

Sala im. Karoliny Lanckorońskiej, parter

9:30–10:10	**Andrew Schumann, Jan Woleński** *WSIiZ Rzeszów / PAU, WSIiZ Rzeszów*, Zaremba a powstanie logiki wielowartościowej
10:20–11:00	**Władysław Wilczyński** *Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka*, Twierdzenia o wszystkich funkcjach i Stanisław Saks
11:10–11:50	**Stanisław Domoradzki, Jarosław Kinal** *Uniwersytet Rzeszowski*, Mieczysław Warmus (1918–2007) – jeden z pionierów internetu akademickiego w Polsce

12:00–12:30	**Małgorzata Terepeta,** Danuta Sadowska – pierwsza matematyczka z habilitacją na Politechnice Łódzkiej
12:30–13:00	**Jerzy Mycka** *UMCS,* Rola matematyki w dziełach św. Tomasza z Akwinu i jej konsekwencje edukacyjne
13:10–13:40	**Jarosław Kinal,** Od „Wiadomości Matematycznych" do platform cyfrowych. Infrastruktury popularyzacji nauk ścisłych i historii nauki w Polsce
13:40–14:00	**Paweł Perekietka** *Muzeum Matematyki, Fundacja Zakłady Kórnickie,* Nauka rachunków według koncepcji A. Jeskiego (1906 r.) i L. Stodółkiewicza (1911 r.)
14:00–14:40	**SESJA POSTEROWA** Dr Bogumiła Klemp-Dyczek (UMK Toruń): (1) Profesor Juliusz Rudnicki (1881–1948), (2) Profesor Stanisław Jaśkowski (1906–1965).

III. Sprawy wydawnicze

We wrześniu 2025 opublikowano tom w trybie „FirstView Article", a w grudniu 2025 wydano drukiem:

- *Studia Historiae Scientiarum*, t. 24. Pod redakcją Michała Kokowskiego. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2025, 642 ss.

W roku 2025/2026 trwały prace redakcyjne nad wydaniem:

- *Studia Historiae Scientiarum*, t. 25. Pod redakcją Michała Kokowskiego. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2026.

Od października do grudnia 2025 r. odbyły się cztery promocje książki *Związek Polaków w Niemczech. Historia, pamięć historyczna i tradycje różnych polskich kresów* (Kraków – Opole – Olsztyn – Warszawa 2025). Pod redakcją Michała Kokowskiego, wydanej przez PAU wspólnie z Instytutem Śląskim w Opolu, Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz Instytutem Historii Nauki PAN:

- Olsztyn, 29 października, godz. 11.00: Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Dom Polski w Olsztynie;
- Złotów, 12 listopada 2025, godz. 17:00, Muzeum Ziemi Złotowskiej, Sala sesyjna Urzędu Miejskiego w Złotowie;
- Opole, 27 listopada 2025, godz. 16.00: Debata historyczna: Związek Polaków w Niemczech, Muzeum i Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego;
- Kraków-Warszawa: online, 17 grudnia 2025, godz. 16:15.

Bibliografia

Dokumenty bieżące Komisji Historii Nauki PAU 2025/2026.

Kokowski, Michał (red.) 2025: *Studia Historiae Scientiarum*, t. 24. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 694 ss. URL: https://ojs.ejournals.eu/SHS/issue/view/805 (dostęp 15.06.2026).

Komisja Historii Nauki PAU 2026: Strona domowa. URL: https://pau.krakow.pl/index.php/pl/struktura/wydzialy-i-komisje/komisje-miedzywydzialowe/komisja-historii-nauki (dostęp 15.06.2026).

Platforma Wymiany Naukowej PAU 2026: Komisja Historii Nauki PAU. URL: https://pau.krakow.pl/index.php/pl/platforma-wymiany-naukowej-pau/komisje-miedzywydzialowe/komisja-historii-nauki (dostęp 15.06.2026).